

มหาวิทยาลัยกับ วิทยุภาคติมศักดิ์

.....ระพี สาคริก

ผู้เขียน ฯ ได้อ่านคอลัมน์ "หมายเหตุข่าว" ที่ปรากฏอยู่บนปกหลังหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ราววัน
ฉบับวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2533 เขียนโดย "เพลิง พยัคฆ์" พาดหัวเรื่องว่า "วิทยุภาคติมศักดิ์" สรุปความ
ในวรรคหนึ่งว่า "พรรคนักศึกษา พลังสังขกรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นตัวแทนยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี
มนตรี ขอให้พิจารณาทวงปฏิญญาคุณภูมิบัณฑิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัย ฯ. คืนจากนายกิติ คำเนินชาวนุฉิย
โดยให้เหตุผลว่า เพื่อปกป้องชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบัน เนื่องจากการบุกรุกป่าสงวนของบริษัท
สวนกิติ เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม

ประการแรก คงต้องขอชมนักศึกษาซึ่งแต่ละคนได้มีโอกาสเข้าศึกษาเล่าเรียนโดยเงินภาษีจาก
ประชาชน ซึ่งกำลังจะเจริญเติบโตถึงระดับเป็นผู้ใหญ่ และเตรียมพร้อมที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่รับใช้สังคม
อย่างเต็มที่ ได้แสดงออกซึ่งสิ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพของ "จิตสำนึกรับผิดชอบ" ต่อการแก้ไขกระแสซึ่งไม่น่า
จะเหมาะสมด้วยเหตุและผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่
พัฒนาการศึกษาและทำนุบำรุงศิลาวัฒนธรรมของชาติ เพื่อความมีคุณภาพของคนในสังคม

ประการที่สอง ผู้เขียนเข้าใจว่า เรื่องนี้ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทุกแห่ง ประเด็นการ
พิจารณาและความรับผิดชอบน่าจะอยู่ที่ "สภามหาวิทยาลัย" อย่างเต็มตัว คงไม่ใช่ที่นายกรัฐมนตรี ในทาง
ปฏิบัติ มหาวิทยาลัยในช่วงที่ผ่านมาได้มีกรณีการยื่นเพื่ออสิสภาพ และสภามหาวิทยาลัยก็ได้รับอำนาจให้มี
สิทธิในการบริหารวิชาการอย่างเต็มที่ การพิจารณาให้ปฏิญญาแก่บุคคลผู้มีผลงานวิชาการก่อนขอรับพระ
ราชทานในพิธีการ ก็จบเพียงสภามหาวิทยาลัย

การที่องค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยหนึ่งมหาวิทยาลัยได้มีข้อข้องใจในเรื่องนี้ แล้วขอให้นายกรัฐมนตรี
ช่วยแก้ไข อาจมีสาเหตุมาจากสองประการคือ ประการแรกอาจมิได้ศึกษาระเบียบวิธีปฏิบัติในการบริหาร
งานมหาวิทยาลัย กับประการที่สอง มีความรู้สึกว่า ฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้
ได้ อาจมีประการที่สามคือ สร้างผลกระทบทางการเมือง ไม่ว่าเพื่อให้กระทบนักการเมืองหรือสะท้อน
กระทบกลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยเองหรือสภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัย หากมองดูเผิน ๆ อาจรู้สึกว่าเป็นองค์กรมีอำนาจบริหารที่อิสระ แต่หากมองดู
ค่านิยม และมองไปยังระบบและวิธีการที่ทำให้ได้ตัวบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง ไม่ว่าจะตำแหน่งบริหารภายในซึ่ง
บุคคลเข้ามา เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง หรือตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากบุคคล
ภายนอก แต่ละมหาวิทยาลัยก็ยังมีสภาพที่ขาดอิสระภาพมากบ้างน้อยบ้าง บางมหาวิทยาลัยอาจมีบุคคลผู้มี
พรรคพวก มีเส้นมีสาย เป็นพื้นฐานภายใต้ ทำให้การบริหารวิชาการขาดภาวะบริสุทธิ์และมีเสรีภาพ

สภามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรบริหารที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารวิชาการ และมีอำนาจในการ
พิจารณาบุคคลให้เป็นผู้รับ วิทยุภาคติมศักดิ์ หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า นำเอา วิทยุภาคติมศักดิ์
ศักดิ์ศรีของชีวิตที่ถืออสิสภาพเป็นคุณสมบัติ ไปมอบให้ใครต่อใคร ซึ่งโดยหลักการแล้วหากพิจารณาบุคคลผู้
ควรได้รับปฏิญญาค่ายการมองตรง ๆ บุคคลผู้สะท้อนภาพเด่นชัดด้วยชีวิตและผลงานซึ่งอยู่บนรากฐานที่อิสระ

สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเสรี ปราศจากการบีบเคาะอยู่กับ"สิ่งที่ เป็นอามิสลักษณะต่าง ๆ" โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ น่าจะถือเป็นพื้นฐานของเหตุผลในการพิจารณาการก่อนรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อพิจารณาบุคคลผู้ควร เข้าช่วย ความจริง เรื่องท่านองนี้ ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวมานานพอสมควรแล้วในมหาวิทยาลัยไทยหลายต่อหลายแห่ง จนทำให้บางครั้ง ชาวบ้านเกิดความรู้สึกและตั้งเป็นคำถามว่า มหาวิทยาลัยซึ่ง เขาแต่ละคนมีส่วนร่วมกัน เป็น เจ้าของด้วยกัน เขาหวังพึ่งได้แค่ไหน

หลายครั้งหลายหนที่บุคคลากรในมหาวิทยาลัยรู้สึกอึดอัด แต่ก็มีปากไม่ยอมพูดอะไรในที่เปิดเผย บางกรณีและบางมหาวิทยาลัย เกิดเรื่องรุนแรงกันมาแล้ว แล้วก็ปล่อยให้เรื่องเงียบหายไปในที่สุด"ตาม วัฒนธรรมแห่งยุคสมัยของสังคมไทย" บุคคลใดในมหาวิทยาลัยที่รู้สึกได้ ก็อับอายขายหน้ากันไปตามธรรมเนียม

พฤติกรรมดังกล่าว ไม่เพียงสะท้อนภาพทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่า มีการนำเอาสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็น ของส่วนรวม ไปใช้ เป็น เครื่องมือแสวงผลประโยชน์ โดยที่คาดว่าบุคคลผู้ได้รับสิ่งซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ เชื่อว่าเป็น เกียรติและศักดิ์ศรีจะสามารถสนองตอบให้ได้ ไม่ว่าจะตอบสนองบุคคลหรือมหาวิทยาลัย ก็มี ใช้อยู่บนฐานวิชาการ

บางครั้งยังสะท้อนผลให้รู้สึกว่า บุคคลผู้เข้าไปอยู่ภายในมีการผลักดันเกาหลัง เพื่อบำบัดความคับแค้นให้แก่กันและกันถึงกับมีการวิจารณ์กันว่า บุคคลที่เข้าไปอยู่ในสภามหาวิทยาลัย เองอยากได้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ มีการตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ตนเองก็ลาออกมาอยู่ข้างนอก เพื่อให้บุคคลในอีกคนหนึ่งขอให้ ยิ่งไปกว่านั้น บางราย ผู้บริหารทำที่ท่าว่าฟัง เสียงการ เสนอจากบุคคลากรในองค์กรซึ่งกระจายอยู่ภายใต้การบริหารระดับล่าง เมื่อมีการกลั่นกรอง เสนอชื่อขึ้นมา กลับไม่รับฟัง เพราะได้บุคคลซึ่งตนเองไม่สมอารมณ์ เหมือน เล่นละคร หลอกคน

มีผู้ปรารถนา ไม่ว่าจะพูดหรือเขียนออกมาอย่างไร คงไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารซึ่งมีอำนาจในระดับบนมากนัก ความจริงแล้ว ผู้เขียนและคิดว่าอาจมีอีกหลาย ๆ คน หาได้หวังให้ผู้อยู่ในระดับบนหรือระดับกลาง ให้ความสนใจ มากไปกว่าหวังที่จะให้บุคคลากรในระดับล่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐาน มีการตื่นตัวและ แสดงความรับผิดชอบ เนื่องจากความคิดเช่นนี้จะสอดคล้องกันกับโครงสร้างการบริหารงานบนหลักการ ประชาธิปไตย

หาก เอาแต่กล่าวทำหนิ เติยนกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปอยู่ในอำนาจและตำแหน่งบริหาร โดยที่บุคคลากรในระดับพื้นฐาน เอง ปราศจากการแสดงจิตสำนึกรับผิดชอบ เพื่อแก้ไขในสิ่งซึ่งไม่ชอบด้วย เหตุและผล นับวัน มหาวิทยาลัยก็จะมีแนวโน้ม เสื่อมคุณภาพลงไปเรื่อย ๆ ความรู้สึกภายในหัวใจประชาชนผู้มองบุคคลากรของ มหาวิทยาลัย หรือที่เรียกกันว่า"นักวิชาการ" คงจะบังเกิดภาวะ"เสื่อมศรัทธา"มากขึ้นทุกที ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นผลดีแก่ส่วนรวมแล้ว ยังไม่ เป็นผลดีแก่ตัวบุคคลากรเอง คำถามสุดท้ายก็คือ หากบังเกิดภาวะดังกล่าวมากขึ้น "เราจะโทษใคร"

การที่นักศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อ ในระดับที่สัมผัสและมีผลสืบทอด น่าจะได้แก่ ครูอาจารย์ซึ่งเป็น บุคคลากรระดับพื้นฐานทางวิชาการ ซึ่งหวังว่า คงสามารถนำกระแสต่อไปสู่การแก้ไขปรับ เปลี่ยนระบบและ กระบวนการบริหารงานในมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยกระดับคุณภาพสูงขึ้น

ความจริงแล้ว บุคคลากรในมหาวิทยาลัยได้มีพฤติกรรมที่สะท้อนภาพ"การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางวิชาการ"กันมานานพอสมควร จากกลุ่มเล็ก ๆ ได้ขยายขอบเขตกว้างขวางออกมามากขึ้น ดังที่สามารถรู้สึกได้จากกระแสซึ่งสะท้อนออกมา ในขณะที่มีการประชุมวิชาการเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานมหาวิทยาลัย

โดยหลักการแล้ว คุณสมบัติความเป็นมนุษย์ที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่การที่มีการเรียนรู้อยู่ในนิสัยเป็นธรรมชาติ โดยที่มี"การรู้ผิดรู้ถูก"ปรากฏอยู่ในกระแสความเจริญของภูมิปัญญา ปัญหาการนำเอาปัญญาและศักดิ์ศรีทางวิชาการไปแลกกับอามิสจากภายนอกมหาวิทยาลัย ก็ได้ปรากฏผ่านมาในชีวิตมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายครั้งหลายหน บุคคลากรในมหาวิทยาลัยก็มีการนำมาปรารภในทำนองไม่พึงพอใจก็หลายต่อหลายครั้ง

แต่การรู้แล้วว่าผิด แล้วแสดงออกมาให้ชัดเจนว่า มหาวิทยาลัยเริ่มปรับตัวเองใหม่ด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ เพื่อความหวังให้นำสู่วิถีทางที่ถูกต้อง มันได้เกิดขึ้นบ้างแล้วหรือยัง เนื่องจากในความรู้สึกส่วนตัวอย่าง เป็นธรรมชาติ และ เชื่อว่ายังมีบุคคลอื่นอีกหลายคนรู้สึก เช่นเดียวกัน ก็ยังคงพบกับภาพเดิม ๆ อยู่เรื่อยมา และคงไม่เจาะจงอยู่ เพียงมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่ง เพียงแต่คนที่รู้สึกได้ เขาจะพูดออกมาตรง ๆ หรือไม่เท่านั้น หรือเผื่อรอคอยความหวังจนกว่าฝ่ายก่อเหตุจะรู้ตนเองได้ว่าผิด เพื่อรีบเข้าสู่ทิศทางที่ถูกต้องต่อไป และประชาชนจะได้มีความหวังกับมหาวิทยาลัยซึ่งเอาภาพจากเขาไปดำเนินงานขึ้นมาบ้างไม่มากก็น้อย

อนึ่ง ใครขอเสนอไว้ เป็นประการสุดท้ายว่า การให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์นั้น ฝ่ายผู้บริหารคงถือหลักการว่า ให้แก่บุคคลผู้มีผลงาน มีเกียรติ ในระดับที่ถึงขนาดจริง ๆ หากเป็นเช่นนั้นจริงแล้ว น่าจะลองทบทวนและสำรวจย้อนหลังไปว่า แต่ละมหาวิทยาลัยได้มอบให้บุคคลใดไปบ้าง และการจะมอบต่อไปในภายหน้าด้วย

ชื่อบุคคลเหล่านั้น ควรได้รับการจารึกลงป้ายประกาศเกียรติคุณไว้ในที่อันสมควรแก่การยกย่องจริง ๆ หาใช่เพียงการยกย่อง เทิดทูนคุณความดีของบุคคลเท่านั้น หากยังเป็นหลักประกันยืนยันว่า มหาวิทยาลัยได้มอบให้แก่บุคคลได้อย่างแท้จริง บุคคลใดไม่จริง มีความเสียหาย เบียดเบียนในภายหน้า ผลจะสะท้อนกลับมาประจานคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอง น่าจะช่วยให้บุคคลากรทุกระดับ รวมทั้งบุคคลผู้มีชีวิตจิตใจสัมพันธ์อยู่กับผลได้ผลเสียของมหาวิทยาลัย ไม่นิ่งดูคายที่จะดูแลสอดส่อง ร่วมกันควบคุมพฤติกรรมของการบริหารงานมหาวิทยาลัยสักซึ่งมากขึ้นไม่มากก็น้อย.